Geen duinen zonder rozen

Ruim 10 soorten wilde rozen zijn te vinden in het duin. Een aantal soorten is pas recent ontdekt.

Duinroosjes

Het Rozenduin bij Bergen

Rimpelroos in de herfst

Berijpte viltroos bij Bergen

Vroeger kwamen rozen weinig voor in de duinen. Vóór pakweg 1930 waren de duinen aanzienlijk kaler dan nu; het duinzand stoof op veel plaatsen en konijnen hielden alles kort. Verder waren overal mensen druk in de weer: er werd geboerd, op veel plaatsen liep vee, waaronder de nietsontziende geiten en er werd zand afgegraven. Ook de aanplant van bos na 1850 was niet bevorderlijk voor de lichtminnende rozen. Maar sinds de opkomst van duinstruweel en half open duinbos gaat het de rozen voor de wind. Begrazingsbeheer met grote grazers heeft deze trend nog niet gekeerd. In totaal staan er nu elf wilde soorten in het duin, plus nog een aantal verwilderde. Bijna allemaal zijn ze liefhebber van het kalkrijke duin.

Wilde duinrozen, van kruipende struikjes tot grote meer dan manshoge struiken, krijgen vanouds weinig aandacht van plantenkenners; zij zijn vaak meer geïnteresseerd in de bloemen van de kruidlaag of kennen de rozen slecht.
In de bloeitijd (eind mei, begin juni) zitten aan iedere struik vaak vele tientallen bloemen in kleurschakeringen van helder wit tot diep roze. Daarna zien we maandenlang niets meer van de rozen, ze vallen weg in het vele groen van allerlei andere struweelsoorten. Van half augustus tot in november kleuren de bottels oranje tot rood. Als het zonlicht er op valt lijken er talloze rode lampjes te branden in het duin. De bottels van de laaggroeiende duinroosjes zijn weer anders: bijna glimmend zwart.
Het meest karakteristiek is het duinroosje dat, liefst met wat kalk in de bodem, overal langs de kust voorkomt. Van nature roomwit, soms ook in een roze kleurvariëteit. Duinrooshellingen liggen o.a. bij Bentveld, in het Kraansvlak en tussen Egmond en Bergen. De meest algemene rozen zijn de hondsroos, de heggenroos en de beklierde heggenroos. De eerste twee zijn het talrijkst. Alleen in het noordelijkste puntje van de Noord-Hollandse kust komen ze niet voor. Daar staan echter wel de zeldzame behaarde struweelroos en de kale struweelroos. De schijnhondsroos en schijnheggenroos zijn tot nu toe nog niet gevonden in Kennemerland en wachten op de eerste vinder.
De egelantier, die naar zure appeltjes ruikt, is plaatselijk algemeen, mede omdat hij werd aangeplant vanwege zijn vermogen het zand vast te houden. Voor alle andere rozen moet je meer geluk hebben én enige florakennis. De egelantier lijkt op de schijnegelantier, kleinbloemige roos en wigbladige roos, die eveneens naar appeltjes ruiken. De berijpte viltroos, opvallend door zijn intense dieproze bloemkleur, is een van de allerzeldzaamste rozen in ons land geworden. Er staan er alleen nog tussen Wijk aan Zee en Bergen aan Zee.

Voor rozenliefhebbers is de omgeving van Bergen aan Zee een aanrader. Hotspots zijn er ook bij Castricum (Geversduin, de Papenberg en Lepstukken), de Wimmenummer Duinen bij Egmond, het zeedorpenlandschap bij Wijk aan Zee en langs de Heerenduinweg van IJmuiden.
Waar rozen staan treffen we ook andere soorten die van een kalkrijke bodem profiteren zoals duindoorn, wegedoorn, wilde kardinaalsmuts, eenstijlige meidoorn, kruisbes, zuurbes, Gelderse roos (ondanks de naam geen roos) en wilde liguster. De rimpelroos is oorspronkelijk aangeplant en neemt net als andere verwilderde rozen (bergroos, Virginische roos, veelbloemige roos en bottelroos) een plek in op duinhellingen.

Rozenberg, Amsterdamse Waterleidingduinen, lente

Uit: Duinen en mensen Kennemerland (2009) © Uitgeverij Natuurmedia, Amsterdam

Duinroosje

Duinroosje

Duinroosje

Rozenkever

Rozenbottels van duinroosje

Hondsroos

Hondsroos

Bottels hondsroos

Heggenroos

Bottels heggenroos

Beklierde heggenroos

Bottels beklierde heggenroos

Behaarde struweelroos

Kale struweelroos

Bottel kale struweelroos

Schijnhondsroos

Schijnheggenroos

Kleinbloemige roos

Egelantier

Bottels egelantier

Schijnegelantier

Kleinbloemige roos

Bottels kleinbloemige roos

Wigbladige roos

Bottel wigbladige roos

Berijpte viltroos

Bottels berijpte viltroos

Rimpelroos

Bergroos

Bottels bergroos

Zie **www.duinenennmensen.nl** voor een determinatiesleutel en foto's van alle soorten van Kennemerland.

Bestel dit boek op http://duinenenmensen.nl/bestelen-boekenserie-duinen-en-mensen/